

Κεφάλαιο 4.

Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΩΣ ΤΟ 1909

Ενότητα 17. Ο Ιωάννης Καποδίστριας και η πρώτη απόπειρα οργάνωσης κεντρικής εξουσίας στην Ελλάδα

A. Η εκλογή και η άφιξη του Καποδίστρια

- Η εκλογή Καποδίστρια από την Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας έγινε την άνοιξη του **1827**.
- Η άφιξή του στο Ναύπλιο στις αρχές του **1828**.
- Το **1829** συγκαλείται στο Άργος η **Δ' Εθνοσυνέλευση** ⇒ επικύρωση αποφάσεων & βάσεις συνταγματικής αναθεώρησης

B. Η κατάσταση της χώρας το 1828

- Κατερειπωμένη χώρα
- Εξαθλιωμένος λαός
- Απουσία κρατικής οργάνωσης
- Απουσία ασφάλειας (ληστεία/πειρατεία)
- Οικτρή οικονομική κατάσταση
- Παρουσία εχθρικών στρατιωτικών δυνάμεων (Αιγύπτιοι- Τούρκοι)

«Ό,τι είδε κι άκουσε ελάχιστα τον ενθάρρυναν στο έργο του. Οι εκθέσεις των κυβερνητικών εκπροσώπων μιλούσαν για εσωτερική αποσύνδεση. Ο υπουργός των εσωτερικών Λόντος ανέφερε ότι ολόκληρη η διοίκηση είχε αποσυντεθεί και η κάθε περιοχή αγνοούσε το κέντρο. Ο υπουργός των εξωτερικών και των ναυτικών παραπονέθηκε ότι η Ελλάς υπέφερε από την παρουσία των ξένων στόλων και των απαγορευτικών διαταγών των τριών ναυάρχων για ελεύθερη ναυσιπλοΐα με την απειλή των τηλεβόλων. Το μικρό ελληνικό ναυτικό κυβερνούσε αυθαίρετα ο Κόχραν χωρίς να λογαριάζει την κυβέρνηση. Ο πόλεμος είχε επιφέρει βαθιές πληγές στο εμπόριο και οι κάτοικοι των νησιών μόλις που ζούσαν. Ο υπουργός των Οικονομικών ανέφερε ότι τα έσοδα του κράτους ήταν μηδαμινά. Τους φόρους εισέπρατταν οι τοπικοί κοτζαμπάσηδες...Το έλλειμμα του εθνικού ταμείου ήταν τη στιγμή της αφίξεως του Καποδίστρια 28.724 γρόσια.... Ο υπουργός δικαιοσύνης και εκπαιδείσεως δεν είχε να επιδείξει παρά δύο δικαστήρια...καθώς και ελάχιστα σχολεία. Ο υπουργός των στρατιωτικών αράδιασε μερικά ονόματα καπετανέων που κρατούσαν τα κάστρα με άγνωστο αριθμό ανδρών και κυβερνούσαν σα μεσαιωνικοί τιμαριούχοι, ζώντας σε βάρος των κατοίκων και ληστεύοντάς τους, όπως περίπου και το ασκέρι του Ιμπραήμ. Η γενική αυτή αθλιότητα έκανε βαθεία εντύπωση στον Καποδίστρια...»

Κ. Μέντελσον-Μπαρτόλντ, *Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, εκδ. Τολίδη, Αθήνα χχ.

Γ. Επιδιώξεις Καποδίστρια:

- Στο διπλωματικό πεδίο, θέτει ως κύριους σκοπούς την αναγνώριση της ανεξαρτησίας της Ελλάδας και την εξασφάλιση όσο το δυνατόν περισσότερων εδαφών για το ελληνικό κράτος.
- Παράλληλα, επιδιώκει τη δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους με ισχυρή κεντρική εξουσία κατά τα πρότυπα των αναπτυγμένων κρατών της δυτικής Ευρώπης. Η επιδίωξή του αυτή θα τον φέρει, σύντομα, αντιμέτωπο με εκείνους τους ισχυρούς παράγοντες της ελληνικής κοινωνίας (πρόκριτοι της προεπαναστατικής περιόδου), που επιθυμούσαν τη διατήρηση της τοπικής τους εξουσίας και τη διοικητική πολυδιάσπαση του κράτους.

Δ. Το πολίτευμα και η διοίκηση

- Αναστολή ισχύος του Συντάγματος της Τροιζήνας
- Συγκέντρωση όλων των εξουσιών στο πρόσωπο του Κυβερνήτη ⇒ αναγκαίο για αντιμετώπιση κατάστασης

Ε. Η οργάνωση των ένοπλων δυνάμεων

- Συγκρότηση τακτικών ενόπλων δυνάμεων για την εκδίωξη των εχθρικών στρατευμάτων και την επιβολή της τάξης, με τη βοήθεια αγωνιστών της Επανάστασης.
- Προσπάθεια για οργάνωση τακτικού πολεμικού ναυτικού και καταπολέμηση πειρατείας.
- Ίδρυση του Λόχου των Ευελπίδων για την εκπαίδευση αξιωματικών.

ΣΤ. Η αναδιοργάνωση της οικονομίας

- Ίδρυση κρατικού ταμείου από εισφορές Ελλήνων του εξωτερικού και Φιλελλήνων
- Ίδρυση Τράπεζας
- Κοπή νομίσματος (Φοίνικας)
- Επιβολή αυστηρής λιτότητας στις δημόσιες δαπάνες
- Προσπάθειες για εκσυγχρονισμό της γεωργίας (πατάτα, σιδερένιο άροτρο)

Το πρώτο ελληνικό νόμισμα	
	Ο Φοίνικας υπήρξε το πρώτο ελληνικό νόμισμα που κόπηκε το 1828, την περίοδο που ήταν Κυβερνήτης του νέου ελληνικού κράτους ο Ιωάννης Καποδίστριας. Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη.

Η. Εκπαίδευση

1. Ορφανοτροφείο στην Αίγινα

Περιλάμβανε:

- 3 Αλληλοδιδασκτικά σχολεία (τετραετής φοίτηση)
- 3 Ελληνικά σχολεία (τριετής φοίτηση)
- Αρκετά χειροτεχνεία (επαγγελματικές Σχολές)
- Πρότυπον Σχολείον (για εκπαίδευση δασκάλων)

2. Κεντρικόν Σχολείον (προετοιμασία για σπουδές σε πανεπιστήμια του εξωτερικού)

3. Πρότυπον Αγροκήπιον στην Τίρυνθα (γεωργική σχολή)

- Πιστεύει ότι η εκπαίδευση πρέπει να παρέχει τις **βασικές γνώσεις** και **επαγγελματική κατάρτιση**. Γι' αυτό τον λόγο **δεν** ιδρύει Πανεπιστήμιο.

➤ **Πώς κρίνετε αυτή του την απόφαση, για την οποία κατηγορήθηκε;**

Θ. Η ολοκλήρωση της Επανάστασης

- Τελευταία –νικηφόρα– μάχη του Αγώνα στην Πέτρα της Βοιωτίας την 12η Σεπτεμβρίου 1829.
- Επικεφαλής των ελληνικών δυνάμεων ο Δημ. Υψηλάντης
- [Υψηλάντης (Αλέξανδρος) την άρχισε και Υψηλάντης (Δημήτριος) την τελείωσε]

Ι. Εξωτερική πολιτική

Αναγνώριση ανεξαρτησίας του κράτους

Το **Πρωτόκολλο του Λονδίνου της 3ης Φεβρουαρίου 1830**

Η Ελλάδα του 1830 με το Πρωτόκολλο ανεξαρτησίας περιλάμβανε:

- Τη Στερεά Ελλάδα
- Την Εύβοια
- Την Πελοπόννησο
- Τις Κυκλάδες
- Τα νησιά του Αργοσαρωνικού
- Τις Σποράδες

→ **Σύνορα στη Γραμμή Αχελώου-Σπερχειού**

ΙΑ. Η αντιπολίτευση κατά του Καποδίστρια

- ✓ Στόχος του Καποδίστρια ήταν η συγκρότηση ισχυρού συγκεντρωτικού κράτους κατά τα δυτικά πρότυπα της εποχής
- ✓ Στην πολιτική αυτή αντέδρασαν οι:
- ✓ Πρόκριτοι με τοπική εξουσία (Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης)
- ✓ Φαναριώτες με πολιτική εμπειρία (Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος)
- ✓ Πλούσιοι πλοιοκτήτες (Γεώργιος Κουντουριώτης)
- ✓ Φιλελεύθεροι διανοούμενοι ⇒ Καυτηρίαζαν τον αυταρχισμό του Καποδίστρια και αξίωναν την παραχώρηση συνταγματικών ελευθεριών (Αδαμάντιος Κοραής)

ΙΒ. Η στάση της Αγγλίας και της Γαλλίας

- ✓ Η Αγγλία και η Γαλλία υποκινούσαν τις αντικαποδιστριακές κινήσεις θεωρώντας τον Κυβερνήτη όργανο της Ρωσίας

ΙΓ. Κορύφωση Αντιπολίτευσης - Δολοφονία του Κυβερνήτη

- Αρχές του 1830: Εξεγέρσεις
- Ο Μιαούλης ανατινάζει στον Πόρο τα δύο μεγαλύτερα ελληνικά πολεμικά πλοία
- Στην Ύδρα η εφημερίδα «**Απόλλων**» προπαγανδίζει τη δολοφονία του Κυβερνήτη
- Ο Καποδίστριας φυλακίζει τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη: η ένταση κορυφώνεται
- 27 Σεπτεμβρίου **1831**: ο Κωνσταντίνος και ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης δολοφονούν τον Καποδίστρια στο Ναύπλιο

Ενότητα 18 Από την άφιξη του Όθωνα (1833) ως την 3^η Σεπτεμβρίου 1843

α. Η εκλογή και η άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα

- Μετά τη δολοφονία Καποδίστρια (1831) ξεσπά εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα.
- Μεγάλες Δυνάμεις επεμβαίνουν στα ελληνικά πράγματα ⇒ για να αποτρέψουν μια πιθανή εστία αναταραχής στη ΝΑ Μεσόγειο.
- **Συνθήκη Λονδίνου 1832** ⇒ Οι Μεγ. Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία):

- ⊙ ορίζουν **Βασιλιά της Ελλάδος** τον 17χρονο **Όθωνα**, γιο του βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου Α' (1832)
- ⊙ ορίζουν ως πολίτευμα την απόλυτη μοναρχία
- ⊙ δίνουν 20.000.000 φράγκα: α' δόση δανείου 60.000.000 φράγκων
- ⊙ ορίζουν Αντιβασιλεία μέχρι ενηλικίωση Όθωνα

➤ Άφιξη του Όθωνα στο Ναύπλιο, 25 Ιαν. **1833**

β. περίοδος Αντιβασιλείας (1833-1835)

- Μέχρι την ενηλικίωση του Όθωνα η διακυβέρνηση του κράτους ανατέθηκε σε μια επιτροπή Βαυαρών αξιωματούχων, που διόρισε ο πατέρας του ⇒ Αντιβασιλεία:
- Άρμανσπεργκ: πρωθυπουργός & υπουργός Εξωτερικών
- Μάουρερ: εκπαίδευση, δικαιοσύνη & εκκλησία
- Χάιντεκ: ένοπλες δυνάμεις
- Στόχος της η δημιουργία ενός σύγχρονου, εθνικού κράτους κατά τα δυτικά πρότυπα

Εθνική ανεξαρτησία, βασιλική απολυταρχία, συγκεντρωτικό σύστημα διακυβέρνησης

Οργάνωση κράτους κατά την αντιβασιλεία

- ▶ Διοίκηση: συγκεντρωτική,
  - διαίρεση σε 10 νομούς
  - μεταφορά πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα (1834) ⇒ σύνδεση με αρχαίο παρελθόν
- ▶ Στρατός: 3500 Βαυαροί στρατιωτικοί, Έλληνες αγωνιστές Επανάστασης παραμερίστηκαν ⇒ δυσaréσκεια, ληστείες
- ▶ Δικαιοσύνη: αναδιοργάνωση,
  - δικαστήρια (πρωτοδικεία, εφετεία, Άρειο Πάγο)
  - νέοι νόμοι (Ποινικός Νόμος, Πολιτική & Διοικητική Δικονομία, Οργανισμός Δικαστηρίων)
- ▶ Εκπαίδευση: αναμόρφωση,
  - 7ετή Δημοτικά Σχολεία (αλληλοδιδασκτικά)
  - 3ετή Ελληνικά Σχολεία & Γυμνάσια (Β/βάθμια εκπ/ση)
  - 1837 Πανεπιστήμιο και Πολυτεχνικό Σχολείο
- ▶ Όμως παραμέληση εκπαίδευσης κοριτσιών
- ▶ Ελληνική Εκκλησία: Αυτοκέφαλη, δηλ. χωρισμός από Οικουμενικό Πατριαρχείο, περιορισμός μονών

Αντίδραση:

- ▶ Δυσπιστία
- ▶ Απροκάλυπτα εχθρική στάση
- ▶ Συνωμοτικές κινήσεις για ανατροπή Αντιβασιλείας
- ▶ Εξεγέρσεις (π.χ. Μεσσηνία 1834)

γ. περίοδος μοναρχίας Όθωνα (1835-1843)

- ▶ Καμία ουσιαστική αλλαγή
- ▶ Λίγα μέτρα για αναστολή δυσaréσκειας λαού
- ▶ Περιορισμός επιρροής κομμάτων
- ▶ Έντονες αντιδράσεις & εξεγέρσεις

δ. Η 3^η Σεπτεμβρίου 1843

- ▶ Κοινωνικά Προβλήματα – Δυσaréσκεια:
  - ❖ κακή οικονομική κατάσταση αγροτών – θύματα ληστείας
  - ❖ αδυναμία εξόφλησης δανείων ⇒ οικονομικός έλεγχος Δυνάμεων & περικοπή δαπανών
  - ❖ δυσaréσκεια αγωνιστών επανάστασης
  - ❖ γενική αναταραχή ⇒ πολιτική κινητοποίηση όλων των κομμάτων (Μαυροκορδάτος, Κωλέττης, Λόντος, Μεταξάς)
- ▶ Αίτημα: **Παραχώρηση Συντάγματος** ⇒ απομάκρυνση Βαυαρών, οικονομική & κοινωνική ανακούφιση

Νύχτα 2 – 3 Σεπτεμβρίου 1843: Δυνάμεις της φρουράς των Αθηνών και πολίτες, με αρχηγό συνταγματάρχη Δημ. Καλλέργη & Μακρυγιάννη συγκεντρώθηκαν έξω από Ανάκτορα και απαίτησαν την παραχώρηση Συντάγματος.

- ▶ Αρχική άρνηση Όθωνα
- ▶ Τελική υποχρέωση να προκηρύξει εκλογές για Εθνοσυνέλευση & ψήφιση Συντάγματος.
- ▶ Τέλος περιόδου μοναρχίας Όθωνα

Ενότητα 19 Από την 3^η Σεπτεμβρίου 1843 έως την έξωση του Όθωνα (1862)

A. Σύνταγμα 1844

- Μετά το κίνημα της 3^{ης} Σεπτ. 1843 συγκλήθηκε Εθνοσυνέλευση
- Το **1844** ψήφισε Σύνταγμα ⇒
- Πολίτευμα: **Συνταγματική Μοναρχία**
- ❖ Νομοθετική εξουσία: βασιλιάς, Γερουσία (διορισμένη ισόβια από βασιλιά), Βουλή (εκλεγμένη από λαό)
- ❖ Εκτελεστική εξουσία: βασιλιάς & υπουργοί (διορισμένοι από βασιλιά)
- ❖ Δικαστική εξουσία: δικαστές (διορισμένοι από βασιλιά)
- ✓ + καθιέρωση κοινοβουλευτικών θεσμών
- ✓ - υπερεξουσίες βασιλιά ⇒ νοθεία του δημοκρατικού χαρακτήρα του πολιτεύματος
- ✓ παράλληλη δράση κομμάτων αν και όχι επίσημα αναγνωρισμένα.
- ✓ *Πάντως το Σύνταγμα διέθετε και ορισμένα φιλελεύθερα στοιχεία ⇒ άρθρα για τις ατομικές ελευθερίες*

Στην Εθνοσυνέλευση εμφανίστηκε διαμάχη μεταξύ αυτοχθόνων (=Έλληνες από περιοχές ενταγμένες στο νέο κράτος) και ετεροχθόνων (=Έλληνες εκτός συνόρων νέου κράτους) ⇒

- αυτοχθονες διαμαρτύρονται γιατί ετερόχθονες κατείχαν πολλές διοικητικές θέσεις νέου κράτους
- Με έντονες πιέσεις πλειοψηφούντων αυτοχθόνων αποφασίστηκε οι ετερόχθονες να μη διορίζονται σε δημόσιες θέσεις διοίκησης.
- Μπορούσαν όμως να εκπαιδευτούν και να εκλεγούν βουλευτές (υπό προϋποθέσεις)

B. Εκλογές 1844 (πρώτες εκλογές στην Ελλάδα)

- Χρησιμοποιήθηκαν αθέμιτα μέσα (καλπονοθεία, εκβιασμοί, χρηματισμοί) κυρίως από το γαλλικό κόμμα
- **Ιωάννης Κωλέττης** (γαλλ. κ.) νικητής εκλογών ⇒ πρώτος πρωθυπουργός της Ελλάδος (1844-1847)
- Συνεργασία με Όθωνα, καταπάτηση Συντάγματος, άγνοια Βουλής, κατάχρηση κρατικών πόρων

Γ. «Μεγάλη Ιδέα» - Αλυτρωτισμός

- τον όρο Μεγάλη Ιδέα χρησιμοποίησε ο Ιωάννης Κωλέττης στην Εθνοσυνέλευση του 1844.
- Ελλάδα φτωχή, περισσότεροι Έλληνες ζούσαν εκτός συνόρων ⇒

- για να αναπτυχθεί η χώρα, διατυπώθηκε η άποψη ότι έπρεπε να διευρυνθούν τα σύνορα και να ενταχθούν περιοχές με ελληνικό πληθυσμό υπό ξένη κυριαρχία (τουρκοκρατούμενο = αλύτρωτο) ⇒ αλυτρωτισμός
- Η άποψη έγινε δεκτή από την ελληνική κοινωνία και υιοθετήθηκε ως επίσημη κρατική πολιτική «Μεγάλη Ιδέα» ⇒ σφράγισε ζωή και ιδεολογία ελληνισμού μέχρι αρχές 20^{ου} αι.
- **Αντίθετη άποψη:** Αλέξ. Μαυροκορδάτος (αγγλικό κόμμα): πρέπει να προηγηθεί η οικονομική ανάπτυξη Ελλάδας και μόνο τότε θα ήταν εφικτή η εδαφική επέκτασή της
- λίγοι υποστηρικτές

Δ. Κριμαϊκός πόλεμος (1854-1856)

- ☆ 1854 Ρωσοτουρκικός πόλεμος
- ☆ Γαλλία – Αγγλία στο πλευρό του Σουλτάνου
- ☆ Πόλεμος μεταφέρεται στην χερσόνησο Κριμαίας

Αντίκτυπος στην Ελλάδα ⇒

- Όθων και Έλληνες θεωρούν ότι δίνεται ευκαιρία για επέκταση των συνόρων (παρότρυνση Ρωσίας)
- αρχές 1854 εξεγέρσεις σε Θεσσαλία, Ήπειρο και Μακεδονία
- Αντίδραση: αγγλικά-γαλλικά στρατεύματα καταλαμβάνουν Πειραιά απαιτώντας ουδετερότητα από Όθωνα (απομάκρυνση φιλορωσικής κυβέρνησης)
- Τελικά, ήττα Ρωσίας
- **Χάτι Χουμαγιούν, 1856** : Ο Σουλτάνος πιεζόμενος από τις Δυνάμεις προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις, γνωστές ως Χάτι Χουμαγιούν (Hatt-i Humayun = Νόμοι Ευεργετικοί)
- Στόχος η διασφάλιση της ισότητας όλων των υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ανεξαρτήτως θρησκείας ή φυλής
- Περίοδος ανάπτυξης Ελληνισμού εντός της Οθωμ. Αυτοκρατορίας
- **Στην Ελλάδα:** παύουν να υπάρχουν τα τρία κόμματα (αγγλικό, γαλλικό, ρωσικό), αφού οι Έλληνες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στις Μεγάλες Δυνάμεις

Ε. Η έξωση του Όθωνα (1862)

- βαθμιαία αστικοποίηση Ελλάδας
- εμφανίζεται μια νέα γενιά φιλελεύθερων πολιτικών, που εκτιμούν ότι Όθων δεν μπορεί να προσφέρει κάτι παραπάνω στη χώρα
- 1859-1862: περίοδος αντιοθωνικού ρεύματος με κέντρο το Ναύπλιο
- 1^η Φεβρουαρίου 1862: επανάσταση στο Ναύπλιο (*Ναυπλιακά*) ⇒ αποτυχία
- Οκτ. **1862**: εξέγερση φρουράς Αθηνών ⇒ Όθων έκπτωτος, υποχρεώνεται να εγκαταλείψει τη χώρα
- Πεθαίνει στο Μόναχο το 1867.

Ενότητα 20. Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως την Επανάσταση στο Γουδή (1909)

Α. Γεώργιος Α΄, Βασιλιάς των Ελλήνων 1862

- 1862: Μετά την έξωση του Όθωνα οι Μεγ. Δυνάμεις αναγόρευσαν Βασιλιά των Ελλήνων τον 18χρονο Αντόν πρίγκιπα Γουλιέλμο-Γεώργιο Γκλύξμπουργκ με το όνομα Γεώργιος

1864: Ενσωμάτωση Επτανήσων

- Τα Επτάνησα βρίσκονταν υπό Αγγλική κατοχή
- Ριζοσπάστες επτανήσιοι αγωνίζονται για την ένωσή τους με το Ελληνικό κράτος
- Οι Άγγλοι υποκύπτουν στις πιέσεις και προσφέρουν τα Επτάνησα ως δώρο στον νέο βασιλιά (1863)
- Επίσημη ένωση το 1864

Β. Σύνταγμα 1864

- Εθνοσυνέλευση για ψήφιση Συντάγματος
- Νέο Σύνταγμα θεμελιωμένο στην δημοκρατική αρχή ➤ λαός αναγνωρίζεται ως κυρίαρχος παράγοντας του πολιτεύματος
- Βασιλιάς ανώτατος άρχοντας
- Πολίτευμα: Βασιλευομένη Δημοκρατία
  - Νομοθετική εξουσία: βασιλιάς και βουλή
  - Γερουσία καταργείται
  - Εκτελεστική εξουσία: βασιλιάς & υπουργοί (διορισμένοι από βασιλιά)
  - Δικαστική εξουσία: ανεξάρτητη
  - Δικαίωμα ψήφου σε άνδρες άνω των 21 ετών

Γ. Εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις

- Αλέξανδρος Κουμουνδούρος: πολιτικός που δεσπόζει αυτή την περίοδο (1864-1881)
  - Πρωθυπουργός (4 φορές)
- 1871: διανομή αδιάθετων εθνικών γαιών (=κτημάτων)
- Επεδίωξε διεύρυνση ελληνικών συνόρων (ενσωμάτωση Θεσσαλίας, 1881)
- Επιλογές στην εξωτερική πολιτική αντίθετες με βασιλιά Γεώργιο (επιθετική στάση προς Οθωμ. Αυτ., βαλκανικές συμμαχίες)
- Απόφαση για αποστολή ελληνικού στρατού στην Κρητική επανάσταση (1866-1869)
- Απομακρύνθηκε από βασιλιά (1867)

Προβλήματα πολιτεύματος

- Ο κοινοβουλευτισμός λειτούργησε με προβλήματα
- Οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν ήταν μόνιμοι και πολλοί πολίτες πίεζαν βουλευτές για να εξασφαλίσουν διορισμό στο δημόσιο
- Δεν υπάρχουν οργανωμένα κόμματα, αλλά οι βουλευτές υποστηρίζουν εκείνον που θα υποσχεθεί διορισμό στους ψηφοφόρους
- Βασιλιάς: παράγοντας αστάθειας, ανατρέπει κυβερνήσεις, με τις οποίες διαφωνεί, διορίζει όποιον πρωθυπουργό επιθυμεί
- Σύμφωνα με τον Χαρίλαο Τρικούπη, ο βασιλιάς θα έπρεπε να διορίζει πρωθυπουργό μόνο εκείνον που είχε τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της Βουλής, δηλαδή την υποστήριξη της πλειοψηφίας των βουλευτών («Αρχή της Δεδηλωμένης»)

Αρχή μιας νέας φάσης στην πολιτική ζωή της Ελλάδας

- 1875: Χαρίλαος Τρικούπης διορίζεται Πρωθυπουργός (προσωρινός) για να διενεργήσει εκλογές.
- Στην έναρξη εργασιών της νέας Βουλής ο Γεώργιος Α΄ εκφωνεί τον Λόγο του Θρόνου, όπου αναγνωρίζει την Αρχή της Δεδηλωμένης (βλ. παραπάνω)

- Με την αρχή της δεδηλωμένης τα μικρά κόμματα οδηγήθηκαν είτε στην εξαφάνιση, είτε στην ενσωμάτωση σε μεγαλύτερα κόμματα
- 1885-1895: εναλλάσσονται στην εξουσία δύο κόμματα
- Χαρ. Τρικούπης ↔ Θεόδ. Δηλιγιάννης
- Το φαινόμενο αυτό ονομάστηκε ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

α. Χαρίλαος Τρικούπης (Πρωθυπουργός: 1881-1885, 1886-1890)

- ΣΤΟΧΟΣ η δημιουργία ενός σύγχρονου & οικονομικά ανεπτυγμένου κράτους
- Κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής (σιδηροδρομικό δίκτυο, οδοποιία κ.ά) ως στήριγμα για την οικονομική ανάπτυξη [Διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου (1882-1893)]
- Ανασυγκρότηση στρατού (εξοπλισμός)
- Εξυγίανση δημόσιας διοίκησης: αντικειμενικά κριτήρια προσλήψεων
- Ειρηνική συμβίωση με Οθωμανική Αυτοκρατορία
- ΌΜΩΣ, βαριά φορολογία και δάνεια από τράπεζες εξωτερικού
- Προνόμια σε Έλληνες κεφαλαιούχους εξωτερικού με σκοπό τις επενδύσεις

β. Θεόδωρος Δηλιγιάννης

- Υποστήριζε χαμηλότερη φορολογία
- Τόνιζε τις αρνητικές συνέπειες των τρικουπικών μέτρων για τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα
- Κατηγορούσε τον Τρικούπη για εύνοια προς τους οικονομικά ισχυρούς
- Θεωρεί θεμιτή την εναλλαγή οπαδών της εκάστοτε κυβέρνησης στις κρατικές θέσεις και γι' αυτό
- καταργεί τον νόμο Τρικούπη περί «προσόντων δημοσίων υπαλλήλων»

Οικονομική και εθνική κρίση - «Δυστυχώς επτωχεύσαμεν»

- Ελλάδα αδυνατεί να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις της
- 1893: Χ. Τρικούπης κηρύσσει τη χώρα υπό πτώχευση («Δυστυχώς επτωχεύσαμεν»)
- 1895: εκλογές

Τρικούπης: ούτε καν βουλευτής

Δηλιγιάννης: νέος πρωθυπουργός, πλήθος προβλημάτων

- 1896: επανάσταση στην Κρήτη
- 1897: αποστολή στρατού στην Κρήτη (Μεγάλη Ιδέα)

Δ. Ελληνοτουρκικός πόλεμος το 1897

- Επίθεση εναντίον Οθωμανών στα νέα σύνορα από τη Θεσσαλία
- Αριθμητική και ποιοτική υπεροχή Οθωμανών ⇔ κανένας στρατηγικός σχεδιασμός Ελλην. στρατού
- Αρχιστράτηγος ο διάδοχος θρόνου Κωνσταντίνος
- ΉΤΤΑ
- Οθωμανικός στρατός φτάνει μέχρι τη Λαμία
- Σταματά μόνο μετά από διαβεβαίωση Δυνάμεων ότι θα λάβει τεράστια πολεμική αποζημίωση από Ελλάδα
- Συνθήκη στην Κων/πολη

Η κατάσταση στην Ελλάδα μετά τη βαριά ήττα:

- Για να πληρώσει αποζημίωση πήρε νέο δάνειο
- Δυνάμεις επέβαλαν στην Ελλάδα μια επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ), η οποία, για να διασφαλίσει ότι το χρέος θα αποπληρωθεί, ανέλαβε τη διαχείριση των κυριότερων ελληνικών δημοσίων εσόδων
- Λαϊκή δυσaréσκεια εναντίον πολιτικών και ανακτόρων μεγαλώνει διαρκώς
- Βασιλιάς Γεώργιος εξακολουθεί να παρεμβαίνει αποφασιστικά στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική
- Οι παρεμβάσεις αυτές του βασιλικού οίκου στην πολιτική ζωή και στη λειτουργία του στρατού οδήγησαν στην εκδήλωση του στρατιωτικού κινήματος το 1909 στο Γουδή (Ενότητα 27)